

UKININKAS

tautiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Kovok, kol gali!

Jei piktas žvėris miške užpuola ant žmogaus, ką žmogus daro? — Ginasi nuo jo, ką sugriebdams ir kaip įmanydams, pakol viens kito nepersiveiks ir nenužudys. Jei vagys naktį užpuola ant viensėdžio gyventojų ir nor jo mantą (turta) išplėšt, ką viensėdis daro? — Ginasi, kol viens kito nepergalės. Žodžiu, kiekviens silpnėsi žmogus, jei užpuola ant jo stipresnis, ginasi iš paskutinės. Ir supras tą kiekviens: kožnas nor gyvent ir savo gyvenimo ponu but. Visur ir visada taip buvo; tik įrankiai — *kuom gintis* ir *kaip gintis* — ne vis tie-patys: jie mainosi pagal to, kiek kada žmogaus protas išneša. Gerumas ir smagumas įrankių, miklumas jų vartojimo — tai pusiau išlaimėtos kovos.

Šit gyvi paveikslai. — Kiekviens, skaitytojai, buste girdėję apie žvėrišką užpuolimą Anglijos ant burų. Burai gyvena pačiuos pietuose Afrikos. Jie turi dvi respublikas — Transvalias ir Oranijos.

O kodėl-gi Anglija užpuolė ant burų? — Mat šitie turi dideles aukso kasyklas. Gobščiai Anglijai labai danti gėlo ant tų kasyklų. Kelius sykius jau mėgino ji išplėšt jas burams; bet vis nesisekė ir tik kaskart gaudavo nuo jų lupt.

Šit ir rudenį 1899 m. milžinas-Anglija užpuolė ant saujukės burų ir da ikišiol smaigia juos. Bet tie nepasiduoda ir ginasi iš paskutinės.

O kodėl-gi taip yra? — Burų *meikė tėvynės*, jų *vienybė* ir *supratimas*, kas tai yr ant savo kaklo svetimą jungą turėt,

jų *miklumas vartojimo visokeriopų ginklų*, duoda jiems spėką drąsiai kovot prieš savo nevidoną: didi galybė Anglijos ir jos pinigai — perniek! Koks dar bus galas tos Dovidio kovos su Galijotu, nežinia; tik žinia, kad burai už laisvę savo žemės kovos iki paskutiniam kraujo lašui. Neteks kraujo — atiduos nevidonui vien tik savo kaulus. Už tėvų žemę saldu mirti!

Kas da negirdėjote apie žvėrišką užgulimą Rusijos, Francijos, Vokietijos, Anglijos ir Japonijos ant Chynos?

Chyna guli Azijoje, rytų pusėj. Visą žemę su jos 400 milijonų stabmeldžių - gyventojų valdo imperatoris - monarchas. Iš Chynos mės gauname arbatą.

Ne viens gal paklaus, už ką-gi visos susitarę viešpatystės užpuolė ant vienos? Chyna valdo didelius savo žemės turtus, bet su svietu mažai tesusieina, mažai prekystės tevaro, o priimt į savo žemę svetimtaučių visai nenor. Chyna nori pati sau viena gyvent ir tiek. Kitoms viešpatystėms labai pavydu Chynos turtų. Bet kaip čia užmest ant jos kokią bėdą ir įlišt į jos kraštą, o paskui, žinoma, truputį prie trupučio ir saviškai pradėt ukininkaut?

Atėjo, ant Chynos nelaimės, ta bėda: ją sutaisė jos nevidonai. Praėjusiais metais chynai pradėjo mušt ir vyt iš savo krašto visus svetimtaučius, ypač missijonierius (apsakinėtojus Kristaus mokslo) Kiekviena viešpatystė už savo žmones užstojo ir kelios susitarę užpuolė ant Chynos, buk jos žmones suvaldyti.

Mat seniai, labai seniai pradėjo lankyti stabmeldžius-chynus krikščioniai-missijonieriai ir platint tarp jų Kristaus mokslą. Ypač tų missijonierių prigrimo pradžioj praėjusio šimtmečio. Bet vietoj pildymo savo pareigų, missijonieriai užsiiminėjo galvojimu apie visokius svieto reikalus, apie didelę sau valdžią, puikų gyvenimą ir gražius pinigėlius; vietoj paguodoti žmonių tikėjimiškus ir svietiškus papročius, missijonieriai peikė juos, niekino ir po kojų mindė; vietoj švelniai, padoriai apsieiti su žmonių nuomonėmis, persitikrinimais ir prietarais, jie nemielaširdingai tyčiojos iš jų, dergė juos ir naikino. Kokie čia stebuklai, jeigu žmonės, iš gilumos širdies mylėdami savo tėvų žemę ir jos papročius, pasijuto skaudžiai, skaudžiai užgautais!! Ir kam-gi neužgautų širdies, matant, kad kokie-ten „velniai“ (teip vadina chynai missijonierius) po kojų mindo jo švenčiausius turtus!! . . . Pritruko žmonėms kantrybės ir ėmė jie savo

šidytojus žudyti, kur galėdami. Pasiskubino tiems ant pagalbos jų viešpatystės; išėjo karė.

Bet chynai-patrijotai nepasidavė: mušėsi su savo nevidonais, kol galėjo. Jie gerai numanė savo nevidonų norus, todėl ir nesigailėjo nė gyvasties, nė kraujo. Turėjosi gangreit kone visus metus. Antgalo pritruko jiems kariumenės, pritruko vyrų, kurie su ginklu rankose būtų galėję ginti tėvynę, ir pasidavė. Kad būtų buvusi *didesnė* terp chynų *vienybė ir susipratimas*, nebūtų taip veikiai juos pergalėję.

Teip, skaitytojai, kiekvienas žmogus, velnių apsėstas, ginasi nuo jų, kovoja su jais iš paskutinės.

Lietuva teipgi „velnių“ apsėsta. Jau arti 40 metų kaip velka ji bjaurų maskolių jungą. O ką per tą laiką maskoliai jau mums išplėšė! Ką jau ir bekalbėt. Suskaityk tik svarbesnius daiktus: atėmė mums mūsų spaudą — mūsų lietuviškai-lotyniškas literas, užgynė mūsų laikraščius, knygeles, kalendorius ir net maldaknyges; įvedė už mus kruvinai sučiрутą skatiką daugybę maskoliškų mokyklų mus vaikams sumaskolinti: sutrukdė mums mūsų geresnį žemės išdirbimą, prėkystės varymą ir pramonės platinimą; išplėšė iš mūsų daugybę pinigų ant visokių maskoliškų paminklų ir „ikonų“; uždėjo ant mus žemių didelių mokesčius ir dideles čyžias ant reikalingiausiųjų gyvenimui daiktų.

Kas-gi dar mums bepalieka? . . . Taurė kartybių perpildyta. . . Kas-gi da nemato išplėštų nuo mus mūsų turtų?! Kam širdis krutinėj ramiai plaktų, matant srovių - sroves gyvo kraujo?! Kas pagiežos ne kurs prieš tuos pikčiausius barbarus?! Koks čia be tikėjimas mūsų, kada jo švenčiausios dalys pamintos po kojų! Ar da ilgai duosimės siurbėlėms mums mūsų kraują siurbti? . . . Kažin, ar da bepaliko ką siurbti . . .

Ar-gi vien su ginklu rankose kovoja? Ar-gi tik tame meilė tėvynės? — Burų — maža saujelytė, o anglų raškučių-raškučios. Vienok burai įveikia anglus. Burų *vienybė, susipratimas ir meilė tėvynės* daro stebuklus. Burai — tai gyvas išikunijimas: „*Kovok, kol gali!*“
Profanas.

Pirma ir dabar.

Per ilgus, ilgus aš laikus
 Buvau ne tas, kuo dar esu,
 Kuo dar, draugai, save regiui!
 Širdis atšalusi, kieta
 Nebuvo meilei atverta.
 Mą verksmas ir dejavimas žmonių —
 Tai vėjo tuščias bo kaukims;
 Bo garbinta valdžia gudų
 Ir jos galva — plėšiks galings.
 Tėvynės mus liudni šauksmai,
 Vaikų jos ašarų klanai
 Mą bo tiktai vieni juokai.
 Prie visko aš buvau tingus,
 Tik ant lošimų ir puotų,
 Jei kas vadindavo, linksmų,
 Tarytum gaudavau sparnus....
 Bet apskritai, sakyt galiu,
 Gyvenims mą nebo saldus!
 Bet jau praėjo tie laikai;
 Dar spaudžia širdį mą kiti,
 Ikšiol nežinomi jausmai;
 Spėka nematoma, slapta
 Krutinę varžo mą dažnai —
 Teip visula arba audra
 Nešioja vandenį lengvai.
 Pažįstu aš kitų vargus,
 Matau, girdžiu aš jų verksmus,
 Ir skriaudikus begėdiškus
 Žmonių aš atradau visus.
 Tėvynę mūsų, Lietuvą
 Suspausta aš vargų matau
 Ir sopulius baisius skaitau
 Ant veido ašaroto jos...
 Ar ilgai lemta jie jai nešt?
 Ar ilgai, broliai, ji vaitos?
 Ar ilgai gaudžiai ašaros?

Atžvilgis į praeitį.

Paskutiniame laike tankiaus girdėti kalbos apie spaudos leidimą. Sako, jau dabar spauda busenti tikrai leista. Vyskupas, girdi, Baranauckas pereitą vasarą buvęs nukeliavęs į Varšavą ir Petrapilę, ir tę jam pasisekė perkalbėt nekuriuos rusų viešpatystės galiunus.*)

Ar šaip, ar teip, vis jau neilgai prisieis mums laukti leidimo spaudos.

Pirmiau žandarai buvo pradėję net lietuviškas maldaknyges atiminėti nuo žmonių, o už nekalčiausią knygelę į kalėjimą mesdavo; dabar-gi, atradę pas žmogų lietuvišką knygelę, kurioje nieko nėra prieš valdžią, tankiai jos visai neatima. Neseniai ėmė nekuriuos lietuviškus raštus net per Varšavos cenzurą leisti.

Bet kiek buvo darbo, kiek aukų, iki mes šitą pasiekėme! Ko nedarė gudų valdžia, kad tik nereikėtų žmonių reikalavimo išpildyt! Jug da ir dabar mano, užkirsdama apšvietimui kelią, paverstimus į rusus, išnaikint mūsų kalbą ir tikėjimą. Už tai su neišpasakytu inirtimu žudo tuos, kurie pradėjo mūsų tautą iš miego budint, kurie pirmutiniai parodė mus žmonėms siekimus rusų valdžios. Pilnus kalėjimus prikimšo į keletą metų mūsų kankintinių, į tolymiausius Gudijos užkampius išblaškė juos, bet savo nepasiekė: vieton žuvusiųjų kareivių, stojo į kovą kiti; su da didesniu pasišventimu jie varo savo pirmtakų darbą, ir skaitlius jų didinasi. Per keletą metų lietuviai sutvėrė savo literaturą; jų spėkos jau teip paaugo, kad net keletą laikraščių įstengia išleidinėt užrubežyje. Jau ir liaudis pradėjo susiprasti.

Valdžia pamatė, kad bausmės nieko negelbsti; bijodama, kad visi lietuviai nepatektų į jos priešų rankas, ji liovėsi baudusi žmones už visokius niekniekius. Leido net lietuviškus parašus dėt ant stulpų, ant grižkelių ir krautuvių.

Nedaug, tiesa, da mus laimėta, bet ir tas svarbu. Šitas mums da kartą parodė, juog nuo rusų valdžios geru nieko neišgausime, juog norėdami igyti sau žmoniškas tiesas, privalome ne melsti savo prispaudėjų, ne laukti jų pasigailėjimo, bet reikalaut, kovot už jas!

Skambutis.

*) Zr. „Uk-a“ 1901 m. № 8.

6 Laukinis dvarponis.

Pasaka Sčedrin'o.

Vienoj viešpatystėj gyveno linksmas ir turtingas dvarponis. Viso-ko turėjo jis lyg soties: žmonių, duonos, gyvulių, žemės ir sodnų. Dvarponis buvo toks pusgalvis, skaitė tik vieną laikraštį „Žinios“; kuną turėjo baltą, minštą, ponišką. Nors jam nieko netruko, vieną sykį jis taip atsiduso prie Dievo:

— Dieve! — tarė — visu-kuom apdovanojai mane — negaliu skūstis; vieną tik nesmagumą turiu: mūsų viešpatystėj perdaug prisiveisė muzikų!

Dievas žinojo, kad dvarponis — paikas, ir prašymo jo visai neišklausė.

Mato dvarponis, juog skaitlius muzikų netik nesi-mažina, bet kas dieną auga didyn. mato ir dreba: o kas bus jeigu tie muzikai visą mano turtą suės?

Nė pats nežinodamas, kur pagalbos jieškoti, pradėjo dvarponis savo laikraštį vartyti ir rodos jieškoti, ką su muzikais daryti.

Sklaidė nesklaidęs, antgalo atrado žodį „stenkis“. Dvarponis ėmė labai stengtis ir gyventi visai pagal įstatymus: muzikų višta įbrisi į dvaro avižas, paikys dvarponis tuoj nutveria, — ot ir beverdas sriu-butė; muzikas kur slapta medžių miške pasigrobs, tuoj medžius ponas liepia pargabenti į dvarą, o muziką pagal įstatymus nubaudžia.

— Niekas jiems teip „nemačija“, kaip nubaudimas: tas jiems visų-daugiau suprantama! — sakydavo dvarponis savo kaimynams.

Muzikai mato: nors dvarponis paikas, vienok žmog-žudžio protą tur didelį. Suspaudė jis anuos teip, kad nė žingsnio žengti: kur ne pažvelgs — vis negal, ko ne pageis — vis ne jų! Galvijai prie vandens gerti prieis — ponas tuoj šaukia: „mano vanduo“! Višta per ežią pereis, — ponas vėl šaukia: „mano žemė“! Ir žemė, ir vanduo, net oras ir tas jo atsirado; muzikui skalinio nebliko pasišviesti, nė ražo aslai iššluoti. Ką daryti? — Muzikai visa kuopa pradėjo šaukti prie Dievo:

— Dieve, verčiau mums nusprogti vieną sykį su vaikais mažais, negu tokiam suspaudime amžių vargti!

Milaširdingas Dievas išklaušė maldos nuskriaustųjų, ir nebliko nė vieno muziko apyrubėj žemės paikojo dvarponio. Kur dingo muzikai, niekas nežinojo; tik žmonės pasakojo matę, kaip pakilo vėsula ir juodas debesis, o augštai jame užtėmiję tik languotas muzikų kelines bešmėksaujant.

Ponas išėjo ant prieangio, jaučia — teip grynas oras palikęs! — kvėpuoja ir džiaugiasi: „tai aš dabar savo kuną išlepisiu“!

Gyveno dabar laimingas, tik rupinos kuom! dar savo dušią pradžiuginti.

— Įsteigsiu aš pas save teatrą! Parašysiu aktoriumi Sodauckiui: „Atvažiuok, mano mielas prieteliau, ir atvežk aktrisas“!

Pasiklausė aktorius Sodauckas, ir, pono pakviestas, atvažiavo, ir aktrisas atsivežė. Tik stebiasi, stebiasi, kad pas poną tarnų nėra: nė kam dekoracijas sustatyti, nė uždangas kilnoti.

— Kur-gi savo muzikus dėjai? — klausia aktorius pono.

— Matai, Dievas išklaušė mano maldas ir nuo muzikų visą mano žemę nuvalė.

— Vienok tu baisus paikys! — Kas-gi tau praustis paduoda?

— Jau aš seniai nesiprausęs vaikščioju!

Sodauckas prasijuokė:

— Tai ant tavo veido neilgai trukus pradės guodės augti! — Tai ištars pradėjo į kelią taisytis: visus savo daiktus susikrovė ir išdumė.

Dabar dvarponis atsiminė, turįs keturis pažįstamus generolus, ir mislija sau: „Ką aš čia tą pasiansą skleisiu vienas, — verčiau pamėgysiu su generolais kortas lošti“.

Pamislijo ir parašė prie generolų, kviesdamas juos pas save.

Generolai, nors ir augšto stono, buvo išbadėję, — pakviesti greit atvažiavo.

Suvažiavę džiaugėsi ir atsidžiaugti negalėjo, kad pas dvarponį toks lengvas oras kvėpuoti.

— Tai dėlto, kad Dievas mūsų valščių nuo muzikų nuvalė.

— Ak, kaip tai gerai! Tai pas tamstą jau niekada nebebus to muzikų kvapo? — paklausė generolai.

— Žinoma, niekada! — atsakė dvarponis.

Sulošė vieną kartą ir kitą; jaučia generolai, kad atėjo jiems laikas degtinę gerti; liko neramūs ir žvalgytis ėmė.

— Tamistos, generolai. norėtumėt ką užkąsti? — paklausė ponas.

— Ne blogai būtų! — atsakė svečiai.

Atsikėlė ponas iš užstalių ir, priejęs prie šėpos, ėmė tenai graibytis: graibė ne graibęs, antgalo ištraukė po medauninką ir ledinio po gabalą.

— Kas čia? — tarė generolai, akis išplėtę.

— Valgykite, ką Dievas davė.

— Mums geriau mėselės, mėselės duok!

— Pas mane mėselės nėra! — atsakė ponas — nuo to laiko, kaip Dievas nuvalė mano valščių nuo muzikų ir pečius stovi nekurtas.

Generolai baisiai užtrako ir ant dvarponio dantis sugriežė.

— Jug tu pats ką-nors ėdi! — sunyko klausti generolai.

— Šeip-teip žalėšais mintu; ot medauninkų, kol turiu. . . .

— Matyt, tu didelis kvailys-ponas! — ir nebaigdami kortas lošti, išklydo katras sau.

— Jau antrą sykį pavadino mane paiku — gmm... mislijo ponas; bemislydamas patiko akimis kaladą kortų, paėmė ją ir pradėjo skleisti pasiansą.

— Aš jums, liberalai, parodysiu, ką gali padaryti stiprybė dvasios!

Skleidžia jis ir mislija: jeigu tris kartus! išeis, tai turėsiuos iki galo! Tris kartus dėjo ir tris kartus išėjo jam gerai, ir nebliko jam nėjokio rupesčio.

— Dabar gana pasiansą skleisti — imsiuos už darbo!

Vaikščioja ponas po kambarius, paskui atsisėdo ir sėdžia, ir vis mąsto; mąsto, kokias mašinas parsikviesęs iš Anglijos, kad viską dirbti garu ir vienu tik garu, kad tos muzikų smarvės nebutų; mąsto, koki sūdą užvesęs: čia bus grūšai, slyvai, čia vaisvokšliai, čia riešutai!... Pažvelgs jis tik per langą, o ten viskas jau besą pagal jo noro! Šakos net lužta nuo daugumo vaisių, o ponas tik skina, juos mašynoms ir kemša, ir kemša!

Dabar ponas pradėjo mislyti, iškur reikės tokios karvės įsiveisti, kad neturėtų nė skuros, nė mėsos, tik vieną pieną ir pieną! Mąsto, kaip jis žemuogių prisi-daigstis, kaip anas parduos ir naudos pasigaus... Bedumodamas eina prie veidrodžio, bet tas neperregiamas, — dulkėmis per spindį apneštas.

— Simonai! — sušuko ponas, bet tuoj susigėdęs tarė: — lai stovi taip iki laiko!... O vienok aš parodysiu liberalams, ką gal tikra stiprybė dvasios!

Tokiu budu stumia dvarponis dienas, kol sutems, ir tuomet eina gulti.

Miega ponas ir sapnuoja; sapnai tokie malonus: sapnuoja, kad pats gubernatorius išgirdęs apie jo prašma-tumą, klausia sprauninko: „Kas čia do viens tas drutasis gaidys, atsiradęs tavo apygardoj“?... Toliau sapnuoja ponas, kad už jo prašmatumą padarė jį ministeriu; sapnuoja, kaip, orderiais pasipuošęs, vaikščioja ir rašo cirkuliarus: reikia buti kietu — nieko nežiurėti... Sapnuoja besivaikščiojęs pakrantėmis Euftrato ir Tibro.... Sapnai pražuvo, ponas pabudo; laikas kelti.

— Simanai! — sušuko užsimiršęs ponas, bet tuoj atsi-minė ir nutilo, galvą nuleidęs.

— Ką čia nusitvėrus? — klausia pats savęs — Kad nors-koki niekšą atneštų biasas!

Ant jo žodžių ir beįvažiuojas pats kapitonas sprauninkas. Dvarponis be galo pradžiugo; pašoko prie šėpos, išėmė du medauninku ir mislija: na, tas turės pasikakinti ir šituo!

— Pasakyk man tamista, kokiū budu visi mūsų kaltininkai vienoj valandoj ėmė ir kažikur pražuvo? — klausia sprauninkas.

— Tai mano maldos Dievas išklausė, ir mano žemę nuo muzikų nuvalė.

— Teip, o ar nežinai tamista, kas už juos mokesčius užmokės?!

— Mokesčius?... tai anie patys, tai anų skola tai jų dalykas....

— Kaip-gi nuo jų tuos mokesčius atimti, kad jie per tamistos maldas, velniai žino, kur dingio!

— To aš ir nežinau... — atsakė ponas — vienok aš nesutinku už anuos mokėti!

— Ar tamista, dvarponi, žinai kad be mokesčių nuo druskos ir degtinės „kaznačėistva“ gyvuoti negali?

— Ka-gi... tai už degtinės stikliuką... užmokėsiu.

— Ar žinai, kad per tamistą jau ir ant turgaus negalima gauti nė mėsos nusipirkti, nė duonos svaro?... Ar supranti kuom tas kvepia?

— Iš savo pusės gatavas esu aukauti: štai medauninkai — visi du!

— Kvailys! — tarė sprauninkas; apsisuko ir išvažiavo, nepažvelgęs visiškai ant papuoštų pono medauninkų.

Dabar jau be juokų užsimislijo dvarponis. Jų tai jau trečią kartą jį kvailiu pavadino. Ar-gi jis iš tiesų būtų kvalas? ar-gi tas inirtimas, kurį jis savo dvasioj maitino, būtų paikas? ar-gi vien per jo inirtimą nėra kam mokesčių mokėti, ir ant turgaus negalima gauti nė mėsos. nė duonos?

Kvailys - dvarponis iš pradžių net prasijuokė iš džiaugsmo, kad jis tokią „štuką“ padarė, bet paskui atsiminė sprauninko žodžius: „ar supranti, kuom tas kvepia?“ ir be juokų nusigaušo.

Pradėjo vaikščioti skersai ir išilgai po kambarį ir vis mąsto, kuom tas kvepia: rasiť į Čebosariį teksiu ar į Varnaviną?

— Kad ir į Čebosariį! tai bent pamatys svietas, mano dvasios stiprumą! — tarė dvarponis, o slaptu nuo savęs jau mislija: „rasiť ten aš savo mielą muziką pamatyčiau“!

Pavaikščioja dvarponis ir vėl sėdas. Kur neprieis, tartum viskas jam sako: kvailys, kvailys tu, dvarponi!

Žiuri jis — iš urvo išlindo žiurkė ir artinasi prie kortų, kuriomis jis pasiansą skleisdavo.

— Kšš! — baidė jis žiurkę; bet žiurkė buvo išmin-tinga ir išmanė, kad dvarponis be savo Simano nieko pikto jai padaryti negali. Tik su uodega pavizgino ir po valandėlės iš-po suolo į dvarponį pažvelgė, tarytum sakė: „palauk, kvaily-dvarponi, kas dar bus! aš tau ne tik kortas, bet ir sermėgą tavo suėsiu, kaip ją geriau nutaukysi!“

Ejo laikas. Dvarponis, mato, kad sode visi takai notneriais apžėlė, laužuose gyvatės šnypščia, o parke miškiniai žvėrys kaukia. Vieną sykį atsivilkio pas rumą meška ir pasistiebusi laižydamos žiuri per langą į dvarponį.

— Simonai! — suriko dvarponis, sušuko ir nusi-minęs... apsilverkė.

Vienok kietumas dvasios dar vis neapleido jo. Kartais, kad širdis jo silpnėti pradėdavo, jis tuoj puldavo prie savo laikraščio „Žinios“, ir vienoj valandoj vėl įsiusdavo.

— Verčiau posiusiu ir į mišką išbėgsiu, ne kaip svietas kalbėtu, kad dvarponis ir kunigaikštis Urus-Kučus-Kildibajus atsileido ir savo pažiūrų išsižadėjo!

Pamažu ponas paliko tikrai miškinį. Nors jau ruduo užėjo ir šalčiai buvo smarkūs, ponas nejautė šalčio. Visas plaukais apžėlė, kaip senovės Izajas, o negai paliko, tartum geležiniai. Nosės nešluostė niekuomet, tankiausiai vaikščiojo raupomis ir net stebėjos, kad pirmiau nenu-manė, juog taip vaikščioti daug geriau. Atgudo žmo-niškai kalbėti ir keistai tik atsiliepdavo. kriokavo, ubavo. Uodegos vienok neigavo. Išeis dabar ponas į savo sodą, kuriam liubo savo kuną glamonėti, kuną baltą ir minkštą... Kaip katė palipa dabar į pačią viršunę medžio ir daboja iš ten. Atbėga zuikis, asisėda po medžiu, ausis sklaido, klauso, ar čia jam nepavojinga — tuomet ponas, kaip kulka, krinta nuo medžio ant žiukio ir tuoj nagais sudrasko savo auką, ir teip su visais grobais (viduriais) ir net plaukais suėda.

Paliko jis tikrai labai stiprus ir drutas, kad net pradėjo sueiti į gera pažintį su ta meška, kuri į jį per langą žiurėjo.

— Eisim, meškele, kartu ant zuikių — tare dvarponis meškai.

— Galėsime! — atsakė meška. — Tiktai tu, brolau, be reikalo tuos muzikus išnaikina!

— Dėlko-gi?

— O dėlto, kad muzikus tuos daug lengviau buvo esti, negu tavo brolius bajorus. Dėlto stačiai tau pasakykiu: kvailys tu dvarponis, nors ir mano bičiulis esi.

Tuom tarpu kapitonas-sprauninkas, kad ir į vieną su dvarponis dudą putė, negalėjo užtylėti apie pražuvimą muzikų. Visa vyresnybė nusigando, o gubernatorius parašė: „Kaip mislijat, kas dabar mokėsčius mokės? kas degtinę po karčiamas gers?“ Ant to atsakė kapitonas-sprauninkas „kaznačėistva“ reikia dabar panaikinti. Po apygarda tankiai atsitikdavo dabar užmušimai, grebesiai ir kitos baisybės. Neseniai ir jį patį sprauininką, apniko kaži-kokia meška — ne meška, žmogus — ne žmogus; ir jam pasirodė, kad šitas gyvulys — tai buvęs kvailys dvarponis, kuris visą trukšmą pakėlė.

Sujudo vyresnybė, surinko rodą, nutarė: sugauti muzikus ir vėl patubdyti juos sodžiu, o kvailam dvarponiui kuo-patogiausiai išaiškinti, kad jis liautų šmėkliotis ir mokesčius leistų valdžiai mokėti.

Kaip tyčia tame laike lėkė per gubernijos miestą spietlius muzikų ir nusileido ant turgavietės pailsėti. Tuoj juos nutvėrė, sukišo į klėtkas ir nusiuntė į apygardą.

Neilgai trukus, vėl pakvipo apygarda kailiais ir ašakoms; bet kartu ant turgaus atsirado ir miltai, ir mėsa, ir kitas maistas; o mokesčių per vieną dieną sunežė tiek, kad „kaznačėjas“ iš džiaugsmo neliovės, matydamas tokią kruvą pinigų, ir suriko:

— Iš kur jūs, šelminiai, juos imate.

— Kas-gi atsitiko su dvarponiu? — paklaus ne vienas. — Ir jį sugavo, nors su dideliu vargu. Sugavo tuoj nosį nusnypštė, nuplovė, nagus nukirpo. Paskui kapitonas-sprauninkas pasakė jam prigulinčius užtėmijimus, atėmė laikraštį ir, palikęs jį Simano globai, išvažiavo.

Dvarponis gyvuoja iki šiai dienai, sklaido pasiansą; svajoja ir ilgstas miško gyvenimo; prausias tik prispirtas ir kartais murma kaip meška.

Iš Lietuvos.

Koki mokslą platina mus valdžia, parodo šits atsitikimas. *Panemunėlio* (Zarasų pav.) mokyklos učitelius Kreinis pradėjo prieš katalikus-vaikus niekint popežių, *neleist kunigo ant katekizmo, keletui vaikų nutraukė* nuo kaklo *škaplierius*, vertė įsitaisyti maskoliškus marškinius „rubašką;“ o už mažiausią nepaklausymą pradėjo bauginti Sibiru: „Nemislykit, girdi, kad tik suaugusius varo Sibirą, — yra Sibiras ir mažiems!“ Valščionys antgalo padavė skundas direkcijai ir gubernatoriui. Atvažiavo pradedamųjų mokyklų inspektorius. Papietavęs gardžiai pas „učitelių“, o gal ir delnan gavęs, atėjo valščiaus kanceliarijan ir radęs ten susirinkusius mokintinius su tėvais, suriko: — Ko jūs čia susirinkot! Kam „buntavojat“ šituos nekaltus aniolėlius? Kodėl neleidžiat jų į mokyklą?!

Bet tokių inspektoriaus šauksmų nė vienas nenusigando, priešingai, pakėlė toki trukšmą, kad net pats maskolpalaikis nutilo. O menamieji aniolėliai (vaikai) kad pagaus rėkt: „Nereikia, nereikia mums šito „učiteliaus“! Anas mums dantis daužo, (čia parodė vienas išmuštus dantis,) anas mums škaplierius trauko!...“

Supykęs inspektorius išvijo vaikus laukan ir pradėjo prikalbinėti tėvus, kad susitaikintų su „učiteliu“ ir nežudytų žmogaus. „Aš jum nuo pavasario, sako inspektorius, kitą duosiu, dabar kur jis dėsīs nuo pusės metų“! Bet panemunėliečiai atsakė: „Mums nereikia jo anie vienos dienos. Męs prašom, kad mums tuojau parupintum tamista kitą mokintoją, nes męs norime vaikus mokint, pakol daugiau liuso laiko yra. Jeigu neduosi kito mokintojo, męs prašysime paties ministerio!“ Teip ir išvažiavo inspektorius, nieko nepešęs. *Vonseckio tarnas.*

Laimėjo! *Veiveriuos* (Senap. pav.) apart mokintojų seminarijos, da yra dvi mokyklos: valsčiaus ir „*obrazcovoje učilišče*“. Mokintiniai tiedviese mokyklose padalinti į 5 skyrius. Pereitą rudeni mok lo valdžia atsiuntė mokintiniams 4 ir 5 skyriaus *rusiškai* parašytą *Istoriją Senojo ir Naujojo Istatymo* ir

Katekizma, ir išdalino jas mokintiniams. Mokintiniai jas priėmė, bet ant rytojaus atnešė atgal ir atidavė išguldinėtoji tikėjimo dalykų Gasiauckui. Nusistebėjo mokiniojas iš tokio mokintinių pasielgimo. Patyrė apie tai ir kiti mokiniojai ir pradėjo vaikinams grumoti ir įkalbinėti, kad nesipriešintų valdžiai, kad priimtų atsiųstas knygas; bet mokintiniai neišsigando. Kitą dieną 4 ir 5 skyriai nebeatėjo į mokyklą. Inspektorius ir mokiniojai nežinojo ką bedaryt: lakstė po Veiverius, po mokintinių kvatieras, ragindami ir varydami juos į mokyklą. Mokintiniai užsivertė neiti iki neapkenčiamos jų knygos nebus prašalintos, ir pastatė ant savo: mokiniojai matydami, kad čia ne juokai, po trijų dienų karštos atakos, išsiuntė mokintiniams lietuviams *lietuviškus* „*Katekizmus*“, *spausdintus lietuviškomis raidėmis*, lenkams — lenkiškas knygas. Butų atsiuntę lietuviams mokintiniams ir istoriją, spausdinta lietuviškomis raidėmis; bet, sako, tokių da nėsą; neužilgo be abejonės bus.

4 ir 5 skyriuose yra apie 70 mokintinių, veik visi kandidatai į seminariją. Šitas atsitikimas atkreipė ir ant jų didesnę mokiniojų ir policijos atidą. Dabar ne tik seminaristai, bet ir mokintiniai 4 ir 5 skyrių bus jų globoj. Bet veikiausia seminarijos valdžia turės jiems parupint ir istoriją Senojo ir Naujojo Įstatymo. (Ta knyga yra gaunama Tilžėj.) *Red.)*

Tilvikas.

Apsileidimas lietuvių-gimnazistų. Kiekvienas lietuvis-mokintinis vyresniųjų klasių *Senapilės* gimnazijos, jei tik jis nėra visai pasidavęs maskoliams ar lenkams, turi atkreiptą ant savęs šnipukų-mokiniojų akį. Ir mokintiniai teip išibailinę, kad jau net savo šešėlio pradeda bijotis. Šit nekurie lietuviai vyresniųjų klasių, paveizdan V., net ant internato kiemo bijosi kalbėt lietuviškai, mokiniojui girdint. Vaikščiodami gatvė, susitikę mokinioją, tuoj pradeda maskoliškai, nors pereitą rudeni pats inspektorius pasakė, kad ant gatvių galima ir lietuviškai kalbėtis. Jau net *Senapilės* lenkeliai-gimnazistai pereina lietuvius: jie kalbasi tarp savęs dažniausiai lenkiškai. O juk yra tokios gimnazijos (pvz. Mintaujoj), kur lietuviai kalbasi tarp savęs tiktai lietuviškai!

— *Senapilės* ir *Suvalkų* vyrų gimnazijose mokina ir lietuviškos kalbos: kas sanvaite pašvenčia tam dalykui po

adyną kiekvienai kliasai; kur yra mažiau lietuvių, tą susieina kelių kliasų mokintiniai. Tik tas mokslas lietuviškos kalbos labai tą baurus, biauressnis da-gi už nekurių pradedamųjų mokyklų. Pradedamose mokyklose tankiai vaikai visai nepriima lietuviškų knygų, spausdintų maskoliškomis raidėmis, o jei koks parsidavėlis-mokintojas brukte jas įbruka, tai tankiausiai vaikai, parsinešę namon, blynus jomis kepa. Tuo tarpu senapiliečiai ir be didelės prievartos perkasi tą maskolišką raugę ir mokinasi iš jų.*) Vieton to, kad pasikalbėti per tą adyną apie lietuvių reikalus, pažinti savo kalbą ir literatūrą, jie išmoksta rašyt lietuviškus žodžius maskoliškomis raidėmis (teip, mat, gimnazijos valdžia liepianti!), versti kokius niekniekius į lietuvišką kalbą ir tt. O juk ir lietuviškų raštų yra neužgintų valdžios, pvz. lietuviškieji raštai, išėję iki 1863 m., spausdintieji Petrapilėj Mokslo Akademijoj ir kt.

Rodos gėda būtų senapiliečiams teip apsileisti!

Darčius.

Ar lietuvių gerovė rupi gudų valdžiai? N. 194 p. m. rusų laikraščio *Birževija Viedomosti* radau akyvą korespondenciją apie atidengimą *Svėkšnoje* (Raseinių p.) 2-klasinės mokyklos. Rašyta ji su džiaugsmu, kad pasiklojo žmonės prikalbinti prie mokesčio 640 rublių kas metai užlaikymui tos mokyklos. Prikalbinti buvę nelengva, nes žmonės nenorėję klausyti ir vis šaukė: „Nenorime mokyklos!“ Daug vargo reikėję, girdi, pridėti, kad *prilaužti* žmones, idant pasirašytų. Antgalo vienok prilaužę, ir žmonės pasirašę.

Mat per rupestį Lebedincevo, pradedamųjų Kauno gub. mokyklų direktoriaus, tapę 5 birželį 1900 m. paties net *caro* leista perdirbti liaudinę Svėkšnos mokyklą į 2-klasinę Apšvietimo Ministerijos mokyklą. Visą užlaikymą valdžia paėmusi ant savęs, tik pareikalavusi nuo vietinio valsčiaus, kad jis primokėtų nors 640 rubl., o už tai vietinių žmonių vaikai turėję pirmą vietą prieš kitus. Dėl tų 640 rub. ir buvęs valsčionių susirinkimas ir dėl jų mat tiek vargo reikėję pridėti, kad prilaužti kietą žemaičių sprandą.

*) Jie turi 1) Šykopo gramatiką lietuviškos kalbos, išverstą į maskolišką iš vokiškos; lietuviškieji žodžiai parašyti tų maskoliškomis raidėmis; 2) Русская грамота для литовцев

Ne tas, žinoma, svarbu, kad žmonės gaus kas metalai primokėti; juk ir pirmą užlaikymui pradedamosios mokyklos reikėjo beveik tiek-pat, jei ne daugiau, duoti; svarbu tas, kad vieni *prikalbinėjo*, o kiti *nenorėjo*; ir nenorinčių buvę daug daugiau . . . Tur-but kas-nors čia ne teip, tur-but žmonės ką-nors nujaucia negero, kad su tokiu nenoru priima „caro malonę“, kad teip narsiai priešinasi prikalbinėtojams! . . . Ir truputį keistai išrodo ta malonė: kad teip veltui . . . o čia už dovaną ir malonę reikia primokėti! . . . Ne, kas-nors čia ne teip . . .

Pažiūrėkime atsigrežę į praeitį ir pasiklauskime ką lygšioliai gero mums caras ir jo tarnai darę, ir ar jie bent truputį rupinos ir rupinas mūsų gyvenimu. — Rupinas, tiesa, bet savotiškai. Juk jei mūsų geras būtų kiek jiems rupėjęs, tai caras nebūtų uždraudęs spausdinti mums savo knygų, mokytis mokyklose savo kalboj, nebūtų uždengęs mūsų krašto, tiek gimnazijų, nebūtų uždraudęs pirkti žemės kiek norint ir reikiant ir nesiundytų mus savo tarnais — plėšikais.

Ką mes matome, pasižvalgę aplinkui, — ar caras geidžia mums apšvietimo? — Ne, jis stačiai nori, kad mes liktume rusais, išsižadėję savo kalbos, kalbėtume rusiškai, o paskui jau ir pravoslavais, tikrais jo tarnais taptume. Tik jis tai ne visada atvirai sako; jis gerai supranta nieko atviru keliu nepesęs. ir geriaus velija jis, lapute virtęs, švelniai pirmą prisimeilinti, pasirodyti geradėju, bičioliu, o paskui jau — capulapu! Tokiu budu lengiausiai galima žmogų prigauti. Na, ir viena ranka „maloningasis“ caras peria lietuvius bei žemaičius, kankina juos po kalėjimus, antra — laido savo mylistas, spąstus spendžia, stato, žinoma, iš mūsų pačių pinigų mokyklas, kuriose liepia vien tik maskolinti. . . Prapuolęs, kurs tiki į caro gerą širdį ir nemato, kaip tas jį stumia į bedugnę prapultį!

Vienatinis mums dabar kelias mokytį vaikus po namus iš lietuviškų knygų; į pradedamasias mokyklas tegalime leisti, jei jose mokoma mūsų kalboj, jei ne — visai neleisti ir mokytį slapta.*)

*) Kolaik da mes neturime tokių mokyklų, kur mokintų vaikus lietuviškai, iš gerų lietuviškų knygų, mes priversti leisti ir į tokias mokyklas, kur mokinama rusiškai; bet turime pasirinkti, kur mokintojai žmoniškesni, kuriems daugiau rupi mokinimas vaikų, o ne brukimas jiems

Suprantama, kodėl žmonės, nujausdami maskolių raugą, taip narsiai šaukė: „Nenorime!“ Gėda tiems, kurie palinkę ir pamėgę rusų raugą stengės žmones prikalbinėti! . . .

Mokyti žada toj Švėkšnos mokykloj daugelio dalykų, tarp kito ko net geometrijos, planimetrijos, gamtos mokslo, sodininkystės, teipat daržovės, ukės ir bitininkystės mokslų, o mergaites — ir rankos darbų. Laikas paskirtas visai mokyklai baigti 5 metai: 3 metai — įžengiamoj kliasoj, o 2 m. — ant speciališkų kursų. Mokyti žadą speciališkųjų dalykų praktiškai, tik, nelaimė, laukas tam paskirtas lyg 4 des. — už 5 verstų! Vaikinus priimdami lyg 17 metų, mergaites — lyg 13 metų. Busę 3 mokytojai vyrai ir viena moteriškė mergaitėms mokyti.

Žinoma, ne be to, kad vaikai besimokydami ukės, bitininkystės ir kt. dalykų neišmokyti *žagrės* vadinti *soka*, *bitės* — *pčela*, *akėčių* — *borona* ir tt. Na jug tas gal daugiau ir rupės mokytojams, kurių kelintasis tiek ir tesupranta apie ukę, kiek ir jo mokytinis. Mokytojai, kaip girdėjau, busę tie patys, ką ir pirma buvo, tik užveždėtojas tebusiąs naujas.

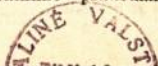
Nė ukę pagerinti mums neduoda! Užpernai rudeni švėkšniškiai susitė įkurti pas save ukišką draugystę; parašę įstatymus, nusiuntė juos ukės ministeriui, meldami užtvirtinti. Jau daugelis džiaugėsi sulaukę savo draugystę ir norinčių prisidėti prie prie draugystės vis dauginos. Kiti pradėjo net nėkantrauti, kad teip ilgai reikia laukti. Tik štai už keleto mėnesių gauna atsakymą, juog tokia draugystė švėkšniškiams esanti nereikalinga . . . O žmonės jug prašė, tai-gi buvo, matyt, jiems reikalinga. Kaip-gi čia dabar? . . .

Tai dar vienas daugiau darodymas švėkšniškiams, kaip juos caras myli: net ukiškų draugysčių neleidžia įsikurti.

J. Š. Pakeleivis.

Lietuviški spektakliai. Neleidžia mums gudų valdžia daryti viešų spektaklių, darykime slaptus, naminius, o tada greičiau bus leisti ir vieši daryti! Štai apie pereitas Kalėdas buvo *Suvalkų* gub. 2 lietuviški naminiai spektakliai; lošė kome-

maskoliško raugo. Pas tokį Džiarabą-Marmą, Kuraucką, Lapinską, į Aukmergės mokyklą, į Panemunėlio ir kt., į tas mokyklas, kur popai mokina, lietuvių-katalikų vaikas neprivalo nė kojos kelti. Kartu reikia nuolat reikalauti pagerinimo mokinių pradedamose mokyklose (žr. „Uk-a“ 1901 m. N. 9). *Red.*

18
diją „Amerika pirtyje“; pusėtinai pasisėkė. Po spektaklių 4 vyrai ir 5 mergelės eiles sakė (deklamavo). Čia pirmą kartą išėjo eiles sakyti sodietės mergelės.

Vyrai, varykit ir toliau pradėtą darbą!

V. Kapsukas.

Dvarponiai — platintojai maskolystės. Pabrangus lietuviams darbininkams, daugelis mūsų „tėvynainių“ dvarponių pradėjo samdytis darbininkus iš kur kitur, daugiausiai iš Maskolijos. Teip daro Marijonas Januševskis nuo *Labos* (Panevėž. pav.), urėdas *Pakiršinio* dvavo Januškevychia nuo Baisiogalos ir kt. Maskoliai pamatę, kad Lietuvoje jiems geriau, kad ponai juos myli, pradės kviesti ir daugiau iš savo pusės. O atsiradus keliems maskoliams, tuojau atsiras ir popas ir cerkvė. Mūsų žmonės tuo tarpu turi kraustyti kitur duonos jieškotų.

K. Lakunas.

Neperstojančia Panelės šš. pagelba. Mums tapo prisiusta 4 mažiukai paveikslai, (pačtinės markutės didumo) su paveikslu Panelės šš. Sako, kad tie paveikslėliai buvo labai prasiplatinę ir garbinami Lietuvoj 1900 m. Mat tais metais daug lietuvių buvo nukeliavę į Rymą ir tę nusipirkę tokių paveikslėlių. Dievobaimingi žmonelės pasakoja, kad tai esą paveikslėliai „*Neperstojančios Panelės šš. pagelbos*“, ir kad jie esą šventi ir naudingi. Norint ką apturėti nuo Dievo, sako reikią per 9 dienas poteriaut ir pasninkaut, ir kasdien po vieną paveikslėlį praryt. . . . Ir daugelis dievobaimingųjų *rijo tuos paveikslėlius*.

Bet kaip nusistebėjom mes geriau prisižiurėję ir pamatę, kad tie paveikslėliai ne katalikiški, bet maskoliški. Paveikslas Panelės šš. yra nepaprastas, kudikis nukreipęs galvą atgal, o šalyse aiškiai matyt slavėniški (maskoliški) ženklai, kurie išreiškia žodžius *Jisus Christos* ir tt.

Ne mažus atlaidus apturėjo „dievobaimingi“ žmonelės. berydami tas popieraites.

„Malonės Metai“. Pernai išsiplatino Lietuvoje paveikslėliai: „*Malonės metai 1901. Metai didžiųjų Jubileusų*“, išleisti Kriokavoj J. Angrabaičio. Čia tarp kitko yra parodytas „budas ištverimo gero galo“.

Prie „priežaičių grieko“ priskaitytas teip-gi: „skaitymas bedieviškų knygų ir laikraščių. . . . Bet kokios yra tos

„bedieviškos“ knygos, tai „Malonės Metai“ nepasako. Tai neištikimas pasaugojimas nuo grieko!

Kur dingsta parapijos namai. Labai įsmego mano atmintį, *Švėkšnoj* beviešiant, parakvijos špitolė. Iš tikrųjų, puiku pamatyti tokiam prastam miestelyj baltą muro namą ant dviejų gyvenimų... Statytas jis da prie a. a. kun. Staškauskio, tyčia didesnis ir puikesnis, nes tai žadėjus parakvijos mokykla buti. Statyta ta špitolė pačių parakvijonų ir už jų pinigų; tai-gi turėtų ir priklausyti parakvijai. Tuotarpu dabar — tai klebono kumetynas. Ir puikus, ir platus kumetynas! Patys parakvijonai neturi tų nė vieno kambarėlio sau, kame galėtų šventą dieną bent apsiautą, ryšelių pasidėti. Pirmą vienok, kaip girdėjau, turėjo; pirma teipos. kun. Staškauskiui dar esant klebonu, buvę veltui priimami pavargėliai į špitolę kame buvę prižiuriami ir apliubami. Dabar jau virto kita gadynė: klebonai suprato, kad gali ir iš špitolės turėti pelną ir pradėjo priimdinėti į špirolę tik už piningus, ir tai parinkdami kur stipresnį, kad galėtų ir baudžiąvą atlikti; arba sodina tenai savo tarnus. Negalinčius dirbti ar nuomos užmokėti pavaro.

Parapija, turėdama tokius puikius namus, galėtų ne mažą naudą ir pašalpą atnešti tikriems, po parakviją mielaširdystės lugojantiems pavargėliams, patalpinusi juos į špitolę.

Ar-gi ne geriaus butų, kad, vietoj tasytis po parakviją, tikriejie pavargėliai turėtų sau šiltą vietelę ant senatvės ar ligoj ir duonos kėsnį, kurio tur-but nė vienas ukininkas nepasigailėtų, nes jug ir teip kas metai išduoda nemaža ant elgėtų?

Kitur, kaip tai *Betygaloj* (Ras. apr.), žmonės įkurė nėt draugystę, kuri tam tikruose namuose užlaiko pavargėlius. Ir žmonės ir pavargėliai tenai džiaugias: pirmųjų nebeerzina elgėtos, antriejie turi senatvę pastogę.

Tuotarpu *Švėkšnoj* ir kitur yra atsitikimų, kad tikriejie pavargėliai apleisti iš šalčio bei bado miršta.

Reikėtų vienok švėkšniškiams iš špitolės ką - nors geresnio padaryti, o neduoti klebonui svetimu geru naudotis. Žiurėkite! Jug špitolė, kaip ir kiekvienas daigtas reikalauja taisymo, o ir *Švėkšnos* špitolė, kiek patėmijau, jau taisyti. Bet kada reiks taisyti,

tai tur-but ne klebonas taisys, o parakvija; tuokart tai jis mokės prikišti parakvijai, kad tai jos, o ne klebono namas.

J. Š. Pakeleivis.

Reikia parapijonams apsižiūrėti, kad ta špitolė visai nepatektų į klebonų rankas, kaip atsitiko ir su *Naumiesčio* (Suval. gub.) brostvine.*) Kada nekurie parapijonys jau pajuto apgavystę ir pradėjo teisybės įsieškoti, tai jau buvo per vėlu: parapijonys nieko negalėjo ištaisyti, nes jau buvo praėję 30 metų nuo užrašymo tos trostvinės ant klebono vardo. Kad tik teip ir čia neatsitiktų! *Red.*

Tamsybės ir judošystės apaštalas. Šimet per Tris Karalius *Pilviškų* (Senapilės pav.) kunigas Katilius pamokslą sakė. Pirmiausiai pradėjo pasakoti, ką ženklina ta Trijų Karalių šventė. Papasakojo apie Erodą ir jo priešingus krikščionystei darbus; bet tai buvo tik įžanga. Toliau jis stengėsi prilyginti darbus Erodo prie darbų šios dienos mokintų vyrų, kuriuos pavadino tėvynainiais- lietuviais.

„Ot šendie — sako kun. Katilius — pas mus randasi toki žmonės, kurie statosi mokintais vyrais ir skaitosi tėvynainiais lietuviais. Pabaigę kokias mokyklas, rašo lietuviškus raštus ir platina juos tarp žmonių; jie tarytum rupinasi su savo „gazietom“ žmones apšviesti, o tuo tarpu tiktai platina paklydimus po žmones ir atitraukia juos nuo tikėjimo... Atsitolinkim męs nuo tokių žmonių-bedievių; tegul buna pas mus tiems jų raštams ir gazetoms pirmutinė vieta — *ugnis!*“

Tai toki būdą išsisaugojimo nuo bedievytės parodė pilviškiesiems kun. Katilius. Tarp žmonių tokia karšta kalba padarė didelį įspūdį. Ypač senesniejie žmonės ir nekurios bobos pusbalsiai pradėjo murmėti; pritardamos ir girdamos kunigą už toki puikų pamokslą. Viens senis žilagavis-diedukas sako kitam šalyj stovinčiam žmogui: „Teisybę kunigėlis pasakė — tai šventi jo žodžiai... Ot gerai! Žinau ir aš viena toki bedievi, ką lietuviškas knygas skaito ir platina. Aš jį tuojaus žandarams apskusiu!“ O ne tas vienas teip kalbėjo. Daugybė žmonių išėję iš bažnyčios peikė skaitytojus ir platintojus knygų, vadindami juos pagal žodžius kunigo „bedieviais“.

Sunku pamislijus, juog atėjo laikas, kad kunigija per pamokslus, prisidengdama Dievo žodžiu, kursto žmones išdavinėti moskoliams savo brolius, norinčius apsišviesti.

Ungurys.

*) Žr. „Uk-a“ 1896 m. № 3 ir 17, 1897 m. № 5

— Kitas korespondentas ²¹ apie tą-patį pamokslą štai ką rašo:

Išėjęs per Tris Karalius iš bažnytėlės, išgirdau žmones kalbant apie tos dienos pamokslą.

— Aš gerai žinau vieną toks bedievi, — pasakojo vienas apysenis žmogus kitam — ką gabena iš Prusų lietuviškas gazetetas; aš jį apskūsiu! tegul, bestija, atsidurs, kur pipirai auga!... Aš žinau ir kokiems jis gabena... visi pri... „kozą“...

Tuo tarpu iš šalies atsiliepė viens jaunas vaikinai, turbūt, anot tos dienos pamokslininko kun. Katiliaus, viens iš tų *Erody-bedievių*.

— Seni, ar atsimeni, ką lenkmečio kunigai sakydavo: karkite visus judošius be susimylėjimo!... Judošiai — tai visi tie, ką skundžia savo brolius maskoliams!

Ant tų žodžių kiti pradėjo šaipytis iš senio ir jisai, kaip šunį pabučiavęs, nudulino miestan.

Paskui vėl išgirdau kalbant davatkėlę ir girdėjusią kun. Katiliaus pamokslą: „Jau tik nors syki prisirengė mus kunigėlis, ką jau seniai ant širdies turėjo! Teisybę pasakė kunigėlis: kaip Erodą, užpuldinėtoją tikėjimo, suėdė kirminiai, teip ir šios gadynės bedievius laukia panašios pasekmės: smirsta ir ne vienas da pasmirs kalėjime!“... *Dvt.*

„**Namai mano — namai maldos! O jūs padarėte iš jų pardavinęčią!**“! Pasitaikė ma but vieną šventadienį *Lukšiuos* (Naum. p.) Bažnyčioje prasidėjo meldimas. Pametęs kumelkom šieno gniuštę, kiuldinau į bažnytėlę. Pas bažnyčią stovi pulkelis nuvargusių, mėnkai apsiredžiusių žmonių.

— Dėlko, vyručiai, neinate į bažnyčią? — paklausiau aš — Jug jau suma.

— O kad pinigų neturim — atsakė.

— „Tai tau, Luce, žuvys!“ — pamislįjau, ir né nesijutau, kaip sau grybštelėjau į kišenių, lyg bijodamas, kad į bažnyčią be pinigų neįeičiau; bet užčiuopęs kišeniuje kelis variokus, buvau drąsiai bežengias augštais trepais į Dievo namus. Atsisukau atgal, ir vėl pamatęs tuos nuliudusius, sugrižau prie jų tikrai patirti, dėlko jie neina į bažnyčią.

— Na ar jūs kas muša, jei pinigų neturėdami įeinate į bažnyčią?

— Et, brolyti mielas, biaučiau ne kad muštų! Bloga tam vargdieniui žemės knisėjui, kad niekad ant savo sprando gulinčių siurbėlių pasotinti negali. Nėr ką jau kalbėti apie valdžios mokesčius — tie jau paprasti ir turi šioki-toki saiką, bet tos bažnytėlės valdytojų niekad negalima užkimšti kosurės. Štai buro apšiupėjus šita bažnytėlė ir prabaščius pareikalavo pataisymo; tam nieks nė nesipriešino, ir su džiaugsmu dėjom nuo margo kožnas gyventojas po 20 kap.; teip sako inžinieriaus buvę apskaityta. To neužteko — antrą-syk dėjom, nors ne visi, po 1 kap. nuo margo; ant galo įtaisė da bažnyčioj rinkliavą, ir renka dabar kožną šventą dieną pats kunigai. Jeigu da žmonės deda, tai gerai, o jeigu ne, tai supyksta, ima keikt per pamokslą . . . Męs čia ir laukiam, kol pereis kunigas su ta rinkliava, o paskui eisim į bažnyčią. Dėtum da žmogus, kaip galėdamas, kad tas dėjimas ant gero e tą, ant pagražinimo bažnyčios, o dabar . . .

Suskambino bažnyčioj varpelis. nubėgau aš į bažnyčią, žiuriu — vienas kunigas pakėlęs kieliką, o kitas, tur-but prabaščius, kaisioja blekinę kožnam po nosę . . .

O aš atsiminiau žodžius Kristaus, kuris pasakė teip: „*Namai Mano — namai maldos! O jūs padarėte iš jų pardavinynių!*“ (Mateušas, persk. XXI, 13).

Kapselis.

Mūsų kunigai. Klebonu *Švėkšnoj* (Raseinių pav.) yra kun. Maciejovskis, vyskupo Paliulionio *giminės gimnaitis*. Tuo jis, kaip girdėjau, didžiuojas. Na, jug vis-gi tai ką-nors žymi! . . . Man į Švėkšną atkakus, pasipuolė jį pamatyt per miestelį bevažiuojant. Arkliai — eržilai kai šėtonai išsiriję, vežėjas vos suturi, ir važiuoja kai su žiebais . . . tik vos-vos nesutrypė vargšės bobelės, kuri ką-tik suskubo į šalį pašokti . . . — Niekas sau, šauniai važiuoja — maniau.

Tai-gi tas pats klebonėlis sakęs 11 d. lapkričio p. m. pamokslą. Pamokslas, kaip pamokslas, žinoma: daug klyksmo, daug šauksmo, ir mušimo su kumstim į sakyklos briaunas . . . Bet prie jo buvo priedelis — pamokymas, kaip žmonės turi elgtis atvažiauvus kunigui kalėdoti. Kiekvienas, girdi, turįs gerai žinoti, ko kunigas važinėjas kalėdodams; kiekvienas turįs žinoti, juog reikią tuoj duoti kalėdas, o nelaukti, kolei patsai kunigėlis paprašys. Negražu labai esą, jei kunigas turi pats prašyti, tarsi koks, girdi, elgeta (ubagas) . . . Tai-gi mat!

Čia jau bent aiškiai pasisakė . . . kuo esąs ir ko noris! Ir puiku, nėra ką sakyti! Na, o jug kitaip gal tokiais šauniais erzilais ir neįstengtų važiotis!? . . . *J. Š. Pakeleivis.*

— *Dokiškis* (Kamajų parapijos, Zarasų pav.) — yra tai nemaža kaima; gale jos yra bažnytėlė, bet jau be kunigo. Seniau čia buvo kunigas, keletas metinių atlaidų ir 3 dideli galvijų turgai. Prie bažnytėlės yra geras žemės plotas; per jį ir praužo Dokiškis.

Vienam kunigui*) begyvenant Dokiškyj, užsinorėjo persikelti į laimingesnį srietą, arba tiesiog numirt, ir numirė . . . negyvai (kaip nekurie juokdariai zaunija). Jam tų iškeliavus ir vietai dykai beriogsant, buvo vienas kunigas jau beatkeliaująs į Dokiškį, bet čia išimaisė Kamajų prabaščius Gaudešius, jis apsiėmė atbut drauge dvi vieti: ir Kamajus ir Dokiškį. Jis sakė, buk dokiškėnai — vargšai, negali kunigo išmaitinti; jiems esą netoli į Kamajų bažnyčią. (15 verstų — gražus artumas!). Jeigu prisižiūrėsime arčiau, tai suprasime dėlko Gaudešius akis muilijo; mat jam labai pavydu buvo matyti, kaip Dokiškio kunigas naudojasi iš to gražaus žemelės ploto, ką bažnyčiai priguli. Gaudešiaus norai išsipildė, nes dvasiška vyresnybė šito dalyko visai nekamantinėjo, o tik tamsiems žmonelėms bežiopsant, klumpt! ir uždarė Dokiškio bažnytėlę, Trubuok tada užlipęs ant kalno, kai jau po meškos letena palindai! . . . Dabar jau kiek metų, kaip dokiškėnai savo bažnitelę atidavę, vargsta, už 12—15 viorstų eina šventą dieną į bažnyčią . . . O dar kad atsiveria rudens drobiai, ledinyčios, o pavasario akivarynės purvynai! neduok Dieve . . .

Nors vargiai jūs dokiškėnai manęs senio paklausysite, bet aš jums duosiu rodą: jūs susitarę reikalaukit, kad jums atiduotų Kamajai vieną kunigą. Jug kun. Juozapaitis ant popieros yra skaitomas Dokiškio kunigu, nors ir Kamajuos tūno. Nors ir valdžia kiek spirsis išpildyt jūsų reikalavimus, kaip ožys turgun vedamas, bet, atminkit mano senio žodį, kad jum kur tai kas bus geriau, jeigu įvesite Dokiškyj senovinius atlaidus, turgus ir arčiau turėsit tarpininką tarp Dievo ir žmonių. . . .

Bėgunas.

*) Kokiam? *Ped.*

— Kun. Sakolauskis *Setos* parapijos (Vilkmer. pav.) klebonas baisiai nekenčia prasčiokų, ir kad susitikęs jį keliu važiuojantį ar einantį nusiimi kepurę ir pagarbini, tai jis nė žiūrėt nenori į tą žmogų; kad mūsų prasti žmoneliai atveža prie krikšto ir nori koki gražesnę vardą duoti, tai mūsų klebonas tuojaus išrenka savišką, koki jis nori ir taip turi but.

Žiemos laike vieną utarniką atvažiavo į Šetą du šliubai muzikėlių atvažiavo pirma, o už kokių 3 adynų atvažiavo bajorai, bet nežiurint ant to, bajorai tuojaus gavo šliubą ir užmokėjo tik 6 rublius, o muzikai turėjo laukti ir užmokėjo 15 rublių.

Duok, Dieve, sveikatą kitam mūsų kunigėliui Seikui — tai tikras katalikas ir grynas lietuvis, tik, rodos jį neužilgio iškels į *Kupiškį*, o mums duos kitą — jauną, tikrą bajorą.

Vardan teisybės. Žinios, paduotos iš № 3 „Nauj.“ p. m. *Korsakiškių* apie Juzefą Jagmin padarė didelį trukšmą tarp mūsų kunigų. Nurodo didelę klaidą jos pavardėje, nes tikra jos pavardė, kaip dabar parsitikrinome, yra Juzefa Bortkievič.

Nors ta Juzefa Bortkievič tankiausiai gyvena Korsakiškiuose, vienok turi pasisamdžiusi puikų butą ir gražiai poniškai išrėdytus kambarius Panevėžj („na piaskach“). Ji pati yra pragarsėjusi kaipo „księżnyczka“ (kunigaikštytė), o jos gyvenimas teipogi garsus ir visų žinomas: jeigu koksai kunigas, atvažiavęs trukių, samdo arklus į miesčiuką, tai vežėjas jau ir klausia: — Ar „na piaski“ važiuot?

Nieks nepavydi Juzefai jos puikaus gyvenimo, nė šilkų rubų, brangių papirosų ir gardžių vynų; da-gi ir išvartytoji kunigo Genio seselė geriau jaučiasi tarnaudama už šeimyninę, Joniškėlės dvare, ne kaip pas brolių jo vaikoma, o Juzefos niekinama ir žeminama. Visiems kunigams šelpėjams šilkuotos Juzefos reikėtų atsikvošėti ir savo mielaširdystę padalinti ir kitiems vargdieniams jos reikalaujantiems. *Velneketis.*

Už ką galimą įgyti bažnyčios palaiminimą parodo šits atsitikimas. *Naumiestyje* žydo bute kokia 10 žingsnių nuo bažnyčios numirė neseniai davatka B. Numirė be kunigo, be amžino palaiminimo, be visų „dangiškų loskų“. Žinoma ne tai dyvai, kad be kunigo numirė ir be visų „amžinų loskų“, bet tas dideli dyvai, kad bažnyčia ir drauge visi kunigai ant to visai nė nepaisė —

palaidojo su gražiausioms ceremonijoms. O tai atsitiko dėlto, kad ant bažnyčios paliko visą savo turtą.

Bet kada biednas žmogus staiga numiršta, tada bažnyčia nenori leisti ant šv. vietos ilsėtis jo kunui. O tai dėlto, kad yra biednas, kad neturi pinigų užmokėti už palaidojimą....

Yra dvarponių ir šėip turtingų žmonių, kurie per visą savo gyvenimą yra daug blogo padarę. Nežiurint ant to tokius ponus, ko-no-gražiausiai palaidoja dėlto, kad pinigų daug užmoka prabaščiams....

Ir da jie rėkia, kad ant kunigų viską išmislinėjama.

Bažnyčios Tarnas.

Valninimas dušių... iš peklos. 11 rugsėji pasikorė *Šunskų* parap. (Senapilės paviet.) pati ukininko Demikio. Jau treji metai metai kaip jos protas sumažėjo. Ukininkas nukeliavo pas *Šunskų* kleboną Nenatkevyčių, papasakojo viską, padavė 30 rublių ant palaidojimo — mišių, pamokslo.... klebonas paėmė pinigus. Demikis prižadėjo da pridėt, jei bus permažai. Rengiasi jau važiuot namon, nori karunas, kryžių pasiimt — ugi klebonas neduoda!

— Tavo, *panie*, pati pasikorė — negaliu duot.... Nė į bažnyčią negalėsiu įleisti — sako kunigas.

— Na, kas čia dabar pasidarė? — mano ukininkas — Pirmą viskas buvo gerai, paėmė pinigus, viską... o dabar?...

Laužė Demikis galvą, laužė — nieko neišlaužė, o jo pačios į bažnyčią nešt neleido — pakišo be mišių, be nieko į nešventintą vietą. Tik 30 rublių jau nesugrąžino kunigėlis; sako atmisęs už jos dušią.... Čia tik jau negerai: laidojant neleido žmonos nė į bažnyčią įnešt, nė ant šventos vietos palaidoti, nė duobės pašventinti — ji pirma neverta to buvusi! o dabar kad pasilikt tą 30 rub. savo kišenėj sako, už jos dušią atmisęs....

Tai mat, kiti mus kunigai ima ant mišių... už jau nugramsdytas jų į peklą dušias!

Kupstynas.

Netvarka Dievo namuose. Laikas nuo laiko pas *Skriaudžių* (Senap. p.) kleboną kun. Bliudžių atsilanko svečiai, tankiausiai iš Mozurijos, su mažais vaikais ir prabuna po keletą sanvaičių. Tie jo sveteliai užsivedę šventadieniais su mažais vaikais už grotų pas altorių, krykščia, rėkauja, o kun. Šipauckui giedant *Šventas macnus*, trauko už arnotos. Klebonas visą tą netvarką mato, bet nesirupina ją prašalinti.

Girininkas.

Policijos priekabės ir vagystė. Pradžioj lapkričio mėn. *Lauckaimio* Puniškienė atnešė į *Naumiestį* pas laikrodininką Endriulaitį ryšuliuką, ir prašė jo, kad įduotų kokiam vežėjui nuvežt į Seinus klierikui. Žemsargiai patėmijo, kad ta moteriškė su ryšuliu įėjo pas E.; tuoj puolė policija kratą daryti: supiaustė šniurus, paleido visą ryšulį — rado 4 dešras, kaldrą, šiltasias kelines ir marškinius; da buvo laiškėlis ir 5 rub. pinigais. Pašaukė parubežės sargus, bet jie pripažino, kad iš Prusų ten nieko nebuvo. Žemsargiai da norėdami žmonai įkasti, nunešė tą ryšulį į kardoną pas apicierą. Apicieras peržiūrėjo ir liepė viską sugrąžinti.

Puniškienė, pamačiusi kad jos ryšulį nusinešė žemsargys nuėjo pas vyrą. Kada žemsargys sugrįžo nuo apiciero, jau 5 rublių nebuvo; žemsargys sakė, kad jis apie jokių pinigų nieko nežinaš; visi nuėjo pas apicierą. Apicieras, išgirdęs Puniškos kalbą, išsiėmė 5 rub. ir jam norėjo atiduoti, bet Puniška nepriėmė ir žadėjo už tai policiją ir kareivius į sudą paduoti.

Butų labai gerai, kad Puniška ir išpildytų savo prižadėjimą.

Žiburys.

Atsilikęs kampelis. *Lukšiai* (Naum. p.) Musų kampelis suvis nenor pažinti, kas tai butų apšvietimas. Jeigu ir užmisi kada kam apie skaityma laikraščių arba teip kokių naudingų knygelių, tai rodos, kad nuo to balso apkursta, tik į šalis dairosi, kaip greičiau galėtų atsikratyt nuo tokio niekadėjo, kuris apie tai užmena. O nekurie da ir atsiliepia: „Ot, girdi, verčiau nueikim pas Januškevyčią (į „traktiernę“), išigersim degtinės arba alaus po kelis stiklus, tai nors-gi žmogui smagiau pasidaro, o ką ant tų niekų, ant skaitymų, tai tik be reikalo kapeiką numeti“... Ne kartą pamatyti pas mus išeinančius iš „traktiernės“ susikruvinusius, susidraskiusius, vienas su nubelsta nosia, kits su praskeltu antakiu... Bet ar gana to ką prageria? Kur tau! — Pagal dabartinius valdžios įstatymus uždrausti „traktiernės“ vaidai; iš to turi gerą pelną žemsargiai: jie tik ir tykinėja, kad ką sučiupt. Jeigu tik kas susivaidijo, na tai jau ir prisikabina toksai žemskis, ir veda jį į „kozą“. Jeigu nenori patekt į prismirdusią lastą, tai jau ir sveikink „poną“ su kokia rubline; jeigu da iš karto jis nepriims, nuduodams save „viernu“ tarnu caro, tai da veskis ir prie stalo, kur degtinė garuoja, — tę pasidariš atlaidesne jo širdis.

Oi broliai, broliai lukšiškiei! ar ilgai da gludosome savo tamsybėje, kada jau veik visi mus tautiečiai kas-kartą tolyn vis žengia apšvietimo keliu. Nors kelintą dalelę to, ką išleidžiate ant degtinės, apverskit ant lietuviškų laikraščių ir knygelių — bus kitokia nauda!

Vijunas.

Atsišaukimai ir kratos. *Naumiestyje* (Suval. g.) vieną syk buvo labai daug atsišaukimų. Atsikėlęs anksti iš ryto, ėjo vienas lietuvis Baltrus Čiasas ir rado kelias popieras; radęs tuoj nukadaravo į policiją ir pasakė bulmistru (policmeisteriui):

— Še, ponas, kokių popierių radau! Čia jose apie Dievą nieko nėra, o tik viskas ant mūsų viešpaties ciecoriaus...

Bulmistras surašė viską, ką Čiasas kalbėjo, ir padavė žandarams. Neužilgio atvažiavo žandarų viršininkas ir padarė pas Čiasą kratą. Tas žmogus mislijo kokią dovaną nuo bulmistro gausęs, o dabar da nežinia, kokia dovana gali išeit.

Kad nukreipt nuo savęs policijos akį, Čiasas da kur sugriebęs vieną atsišaukimą, įdavė jį savo kaimynų mergaitei 7 metų; tą atsišaukimą liepė jai giliai lovoj paslėpt. Čiasas mislijo paskui užvesti čia policiją ir visą kaltę ant to kaimyno nuversti. Bet ir čia jam nepasisekė: vakare, kada tos mergaitės tėvai parėjo namon, ji tuojau pasigyrė tėveliui:

— Še, kokią gražią popierą mą davė Čiasų dėdė!

Tėvai, pamatę tą popierą, tuojau ją sudegino. Ant rytojaus štai jau atskamba pas tuos žmones žandarai, ir pirmiausiai puolė į lovą, bet nieko nerado.

Tada žandarų viršininkas užsispyrė Čiausio klausti, kas daugiau lipina Naumiestyje „tas popieras“. Nors mato, kad tas žmogus nieko neišmano, vienok ant jo metą kaltę. Gal-but, kad toks teriojimas ir nieko nesuprantančiam žmogui duos protą.

Gluosnis.

Atsišaukimai. Sausio mėn. š. m. atsirado iš nakties *Virbalyj* (Vilkav.) lietuviški atsišaukimai: „*Tėvynė pagalbos šaukiasi!*“ „*Kas turi ausis teklauso!*“ „*Lietuviai ir žemaičiai bukite atsargus!*“ „*Atsišaukimas*“ ir kt. Vieni buvo išmėtyti, kiti prilipinėti. Virbalio valščiaus vaitas Kaunas ir bulmistras ko galo negavo, pamatę tokius stebuklus — mat pačiam Virbalyj da tik pirmą kartą pasirodė atsišaukimai. Ne iš gero Kaunas pasakė: „Kad aš tokį balvoną sugriebčiau, tuoj raštavo-

čiau"! Aplipinti buvo ne tik raštinyčios langai, bet ir magistrato, žygunės, žydų butų duris ir kt. Labiausiai išiuo vaitelis kada pamatė „popierą“ prilipintą ant raštinyčios erelio. *J-as.*

— *Lukšia.* (Naum. p.). Musų miestelyje prieš kalėdas tą nedėlią, išeidami žmonės po *rarotų* iš bažnyčios, rado primėtyta ant šventoriaus lakštelio, lietuviškai spausdintą; vieni su užvardyimu: *Vyra! skaitykite ir kitiems duokite!* kiti — *Tėvynė pagelbos šaukias!* Nežinia iš kur jie galėjo atsirast: tą naktį debesuota buvo tai turbūt prisnigo, ar ką... O mus žmonelėms gal ir patiko tas radinys, nes radę nesudraskė tuoju, bet da ir dabar dalinasi viens nuo kito. Tik gaila, kad to debesėlio suvis mažo buta; vos - vos kelintą dalį šventoriaus užteko. Butų labai malonu sulaukt jį antrą kartą su vakarų vėju, kad plačiau aptektų. *Vijunas.*

Klatininkas pabėgo. „*Vienybė Lietuvinkų*“ № 4 paduoda žinią apie minėtąjį № 1 „Uk-o“ š. m. *Liepalotų* (Naum. p.) Kasiulaitį (Kluonį). Jį paleido iš Kalvarijos už 800 rub. kaucijos; persėdėjo žmogus kalėjime 8 sanvaites. Kauciją užstatė savo turtu 4 menkesni ukininkai — po 200 rub. Ką tik išėjo Kluonius iš kalėjimo, o į antrą dieną jau atvažiavo pas jį žandarai; neradę jo namiej, vėl pradėjo jo visur jieškot, šnipinėt. Kluonius pajutęs, kad gali negerai išeiti, atsisveikino su savo gimtine ir dumė į aną pusę, palikęs namiej jauną pačią su 5-keta mažų vaikučių. Ant jo galvos dabar sukrautos visos kaltės: ir *lipinimai*, ir *priėmimai*; o tas šovimas į šmeikerį — tai jau tikras *anarchisto* darbas!

Arbatinyčių veisimas. *Pajevonio* (Vilkav. p.) mokinio Gavelio pati padavė pradedamųjų mokyklų direktoriui prašymą, kad jai leistų pasistatydinti savo kaštu šale mokyklos kitą namą ir įtaisyti tę arbatinyčią. 10 sausį š. m. buvo *Pajevonio* valščiaus susirinkimas. Mokinio ir mokinioja prašė, kad valščius pasirašytų leidžias įtaisyti tą arbatinyčią, bet valščius nepasirašė. Jau ir dabar, sako. Gavelis visai vaikų nežiurįs, o kaip pati turės arbatinyčią, tai nė tiek nežiurėsės.

Gal-but gudų valdžia neužilgio pati pradės rupintis įvesti į kiekvieną bažnytkiemį arbatinyčią, neva žmonėms ant naudos, o tuo tarpu platīs per jas pas mus maskolystę. — Apsižiurėkite, valščionys, ir nesiduokite apsigauti! *P.*

Telkimės į draugystes! Pas mus *Lukšių* (Naum. pav.) apylinkėse skaitančių lietuviškus laikraščius yra tiek, kad ant vienos rankos pirštų vos galima būtų suskaičyti, bet ir tie patys pavieniui dirbuliuoja. Mą rodos verčiau būtų susikuopus į draugystę; tuomet visiems išvien dirbant, daugiau būtų galima naudoti padaryti.

Vijunas.

Mūsų policija. Šįmet 3 dieną kalėdų važiavo iš Šakių į *Naumiestį* (Suval. g.) žydas. Ties pačiu Naumiesčiu jis suvažinėjo vieną moteriškę. Suvažinėtoji negalėjo greit išrėkti ir žydas pabėgo nuošalinėmis gatvėmis. Pasikėlus trukšmui atėjo ir žemsargių viršininkas Gorielov su paviečio viršininku. Gorielov paliepė žemsargiams nuvesti tą žmonelę už miesto į kokią butą, ir pats nuėjo savo keliu. Žemsargys pavedėjo galą moteriškę, bet pamatęs, kad viršininkas jau toli nuėjęs, pametė ją viduryj kelio.

Tai teip rupinas mus policija apie tvarką ir žmonių gerą.

Darbininkas.

Sugrįžo kankintinis daktaras S. Matulaitis, kuris buvo ištremtas 1898 m. į Maskoliją ant 3 metų. Sugrįžęs vėl apsigyveno *Pilviškiuos* (Senapilės pav.) — tę-jau, kur prieš ištremisiant gyvenimo.

G.

Lietuviai svetur.

Londonas. *Kooperatyviška Draugystė „Lietuva“* parengė ant trečios dienos Kalėdų balių ir išleido tam tikslui korteles, užprašančias savo tautiečius atsilankyti. Pirm negu tos kortelės buvo atspausdintos ir žmonėms išdalintos, patyrė apie tai kun. B. Šlamas ir, kad įrengėjams to baliaus, užkenkti nedėlioj 8 d. gruodžio per pamokslą kad davė, tai davė tiems „bedieviams“, „šliuptarniams!“ . . . uždraudė visai „geriems katalikams“ eiti ant to baliaus. „Aš girdi, pats parengiau balių, — ant jo visi atsilankykit!“

Nepaisant ant visokių persergėjimų ir pliovonių kunigėlio ant „bedievių“, kooperatyviškos draugystės „Lietuvos“ sąnariai išleido korteles. Skaitlius svečių nors ir nedidelis buvo, vienok visi puikiai pasilinksmino. Pelnas, nors ir buvo, bet nedidelis: apie du svarų sterlingų (apie 20 rub.)

Jaunikaitis.

Visokios žinios.

Algos kareivių laike karės. Iš Manilos Philipinų štai ką rašo p. A. B. Sujeta, Amerikos kareivis, apie kareivių algas: Amerikos kareivis gauna ant mėnesio 15 dol. ir 60 centų (apie 31 rub.). Anglijos — 32 šilingų (apie 16 rub.), Austrijos — 8 kraicarų ant dienos (apie 4 rub. ant mėnesio), Vokietijos — 6 markes ir 30 fenigių (apie 3 rub.), Japonijos — 90 centų (apie 2 rub.), Italijos — $1\frac{1}{2}$ lyros (apie 60 kap.), Prancijos — $1\frac{1}{2}$ franko (apie 60 kap.), Maskolijos mažiausiai — 45 kap.

Lengviausia disciplina ir geriausias valgis esąs Anglijos ir Amerikos kariūnėse.

Iš svetimų šalių.

Lenkija. „Nauja Lietuviška Ceitunga“ N. 12 š. m. praneša, kad Lenkijoje *Siedlece* 8 d. vasario visi gimnazistai lenkai-katalikai pareikalavo, kad jiems būtų išguldinėjamas tikėjimas ne maskoliškai, bet lenkiškai. Užsidge mokinčiai išdaužė langus, sudraskė maskoliškas knygas ir ėmė svaidiut jas laukan; viena knyga net gavo per pakaušį direktorius gimnazijos. *Zamoste*, kitoj vietoj, visai paliovė mokinę tikėjimo, kadangi mokinčiai ir pareikalavo, kad lenkiškai juos mokintų. Tas pats atsitiko *Vilniuje* ir *Bialoje*. Mokyklų valdžia išsigando, kreipėsi prie ministerio klausdama, ką daryti.

Ar-gi lietuviai-mokinčiai atsiliks nuo lenkų? ar-gi nemokės ir jie pareikalauti. pirmiausiai, kad bažnyčioj neverstų maskoliškai giedoti už carą, paskui, kad juos mokintų tikėjimo dalykų lietuviškai?! Į darbą, vyrai! geras laiks!

Laiškas iš Kitajaus. Mylimas brolau! Šį kartą neturiu nieko naujo pasakyti. Neseniai rašiau ir buvo sakyta, kaip pergyvenu. Trečias mėnuo jau kaip gyvename skyrium nuo bataliono; maža mūsų komanda: 14 žmonių su oficeriu išvažiavome iš *Čin-ču-fu* į *Beitaną*. Mat pagal prisakymą generolo Baziliaučiaus paskyrė mums sugriauti kynų fortus (piles). O mums tai labai patinka, juogei nereikia tokios sunkios disciplinos laikytis, kaip batalione: nereikia kožnam gudpalaikiui nusilenkti, nereikia tokių mokslų daryti, tokių grumojimų prisiklausyti, — kaip ant šunės rėkauja „smirno, smirno“... Kaip girdėti, gal dar ir ligai čionai pabusim, nes darbo daug. Beitanė yra 5 fortai, tris sklepai su paraku, piroksilinu; vistai reikės išnaikinti, o ne kitiškai, kaip išnešioti dalimis ir uždegti, nes aplinkui gyventojai, — viso viena kartu negalima. Senasias kanuoles, kurių nebeverta į *Port-Arturą* vežti, teipgi prisakė sudraskyti, bet mažai tokių yra: gudai ne tik kanuoles į *Port-Arturą* išvežė, bet ir visus geležgalius suinę nepaliko, ir dabar dar vis teberankioja. Sako *Port-Arture* visus kalnus ir kalnelius pristatė kynų kanuolių. Reikia atminti, kad ne kelias, bet šimtais skaitė, dagi daug tokių naujų, vokiečių dirbtuvėse lietu, kurios pas gudus gal už kokios dešimties metų ar daugiau

butų atsiradusios. Dabar džiaugiasi kad Port-Arturui didelės spėkos reiktų, jeigu norėtų kas jį paimti. Nugi prisiplėšė, prisiplėšė viso-ko Kynuose. Kaipgi aniems dabar begyven'i? Nebereikalo tiek daug matyti kynų nuogų, verkiančių; ištiesia ranką, prašo pagalbos . . . Nereikia daug tau kalbėti apie tai; žinau gerai, kad supranti gerai, kas dedasi karės laike.

Beitanas stovi ant jurių kranto. Kas-dieną matyti šimtai laivų: žvejotojai po jures plauko, nes Beitano gyventojai vien tik žuvimis verčiasi ir iš to gyvena. Čionai nepamatysį nė daržų gerų, nė sodnų, nė ant lauko javų, kaip kitose šalyse. Dėlto čionai nelabai romu gyventi, kad nėra nėkokių žolynų. Aplinkui matai tik žemę baltą, kaip žiemos laike: tai druska išėjusi ant paviršio. Vandens čionai teipgi negalima gauti, nes aplinkėje suri žemė. Vandenį gauname už 10 viorstų Takuose; bet ir ten ne iš kokio šaltinio semia bet nuo garlaivio, kur tam tyčia perdirbą vandenį. Užtai neturime gero vandens atsigerti. Tik tiek kad darbas nenubosta. Kožną dieną skamba ausyse garsus šiviai fortus skaldant.

Kryžių dar nė vieno negavau. Mat vyriausybė pripažino, kad nekariavau už „viera“ ir „otečestvą.“ O jei apsiriktų ir duotų, tai nerasciau vietos ant savęs, kur jį prikabinti, o dar labiau, kaip jį nešioti — ženklą žmogžudystės. Tiesa, girdėjau, kad ne už vien-tik žmonių užmušimą duoda juos, ir teip už kokius „garsius“ darbus. O medalius sako visiems išduos, kurie tik buvo Kynų žemėje, nors ir nežudė kyniečių, — tai atminimui karės.

Prašau plačiau aprašyti, kas ten skamba po Lietuvą. Sudiev! Bučiuoju meiliai tave.

Juzė.

5. d. birželio 1901.

Kankintinių kasa.

Gauta:

28 XII 01.	J. Levinco surinkta per mitingą D-tės.	
	Sv. Petro Londone 10 d. Lapk.	10,00 Mk.
28 XII 01.	Per vestuves Antano Stasaičio Londone	
	surinkta	4,00 „
28 XII 01.	V. B. iš Londono	1,00 „
		15,00 Mk.
10 XII 01.	buvo kasoje (žr. „Uk“ N. 12. p. m.)	1065,22 „
	iš viso	1080,22 Mk.

Išleista:

29 XII 01.	Pr. M. — And. M. — J. K. (i Viat.	
	gub.) po 30 rub. = 90 rub. =	195,30 Mk.
29 XII 01.	M. V. i Odesą 25 rub. =	54,25 „
„	Vl. P. 30 rub. =	65,10 „
	pačto išleidimų buvo	1,70 „
	iš viso išleista	316,35 Mk.
	pasilieka kasoje 1902 metams	763,87 Mk.

31 XII 01.

Už kasierių knygininkė M. Z.

32 Skaitytojams.

Mūsų skaitytojai galėjo užtęmyti, kad męs pertraukėme spausdinimą „*Kaip prancuzai už laisvę kariavo.*“

Tai atsitiko pirmiausiai dėlėi permainymo „Uk-o“ formato. Išėinant „Uk-ui“ pavidale knygučiu, neparanku yra talpinti jamė neužbaigtus straipsnius, nes per tai susitrukdytų „Uk-o“ platinimas. Be to talpinimas tęsimo „Kaip prancuzai už laisvę kariavo“ užimtų daug vietos ir daugelis kitų raštų turėtų likt neatspausdintais.

Iš priedo „*Trumpa Istorija didžiosios Prancuzų Revoliucijos*“ skaitytojai galėjo patirti, kas atsitiko vėliaus ir kaip pasibaigė kova prancuzų už laisvę.

Nežiurint ant to, kad jau yra išleita „*Trumpa Istor. didžiosios Pranc. Revol.*“, męs visgi laikome už reikalą išleisti atskiroj knygutėji teipgi „Kaip prancuzai už laisvę kariavo“. Ar greit ji pasirodys, ta prigulės nuo stovio mūsų kasos.

Atsakymai.

Tilvikui. Pluoštą tamistos eilių gavome Ačiu. Kitas iš jų sunaudosime. Neužmiršk tamista prisiųsti daugiau žinių.

Liepukui. Abudu paskutiniu pluoštu tamistos raštų gavome. — Vilniaus gub. nėra „lovininku“. — Koresponden. apie Čiasą talpiname pilnesnė ir, rodos, teisingesnė. Teisingumas žinių pakelia mus laikraštį.

S-kui Jaunio gramatikos pas mus nėra. — Ar negalėtum tamista prisiųsti mums originalą minėtojo skundo arba bent jo kopiją?

Unguriui. Ai turi kokią vertybę minėtoji tamistos knyga „*Klucz prognostykarski*“, išėjusi mieste Przeraśl 1768 m., galima but spręsti tik ją pamaciūs.

Puikiam Paukštyčiui. Tamistai vienam męs negalimė įvesti *w* ir *sz*. — Tamistos atsiliepiam Bijunui peržiūrėsime.

Kytraičiui Rašyk tamista trumpiau ir paduok tokias žinias, kokios mus laikraščiuose talpinamos.

Juokai.

Abromas ir Antanas.

Abromas. Nu, sakyk, panie Antoni, kada bus tės manyfėštas? Visi męs laukom jėn antrhus metus, o vis da nerh irh kada bus?

Antanas. Žinai ką, panie Abrom, — mūsų ciecorius sunų žada sulaukti da už devynių metų nuo ateinančiųjų metų žydų sekminių, tai ką čia šiandien mums kalbėti apie manifestą? Jug nė męs patys galime nesulaukti, kas bus už dešimties metų ir paties ciecoriaus laukimas gali neišsipildyti ir da toliaus nusivilkti, — ar ne teip?

Abromas. Teisybė sakei, panie Antoni, kad visaip gal buti: štai aš pėts kadėi lauku sunu, o vakarh sulaukėu jėu dėvintą mėrhgaitį.

Pupa.